

MAKTABGA TAYYORLASHNING ILMIY PEDAGOGIK ASOSLARI

Madaminova Shohsanam Odiljon qizi
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabasi,
Parpiyev Odil Olimovich
Ta'lim kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Muallif maqolada MTTlardagi maktabga tayyorlov guruhlarining 3 bosqichdagi rivojlanish darajasini: jismoniy rivojlanish, ma'naviy rivojlanish hamda bolalarda nutq rivojlanishini ilmiy va pedagogik jihatdan sohadagi yetuk olimlar, ilmiy tadqiqotchi va amaliyotchilarning olib borgan izlanishlarini o'rgangan holda asoslab bergan. Maqolada maktabga tayyorlov guruhlaridagi mavjud muammolarni ham sanab o'tgan va ularga yechim sifatida soha olimlarining ilmiy izlanishlaridan iqtiboslar keltirish orqali yechim topa olgan.

Kalit so'zlar: MTT, tayyorlov guruh, tarbiyachi, tarbiyachi-pedagog, "Ilk qadam", davlat dasturi, hissiy rivojlanish, nutqni rivojlantirish, ma'naviy rivojlanish, jismoniy rivojlanish, variativ dastur.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Farzandlarimizning qobiliyatini ro'yobga chiqarishga bolalikdan e'tibor berib, ularning kamoloti uchun barcha imkoniyatlarimizni safarbar etsak, yurtimizdan yana ko'plab Beruniylar, Ibn Sinolar, Ulug'beklar yetishib chiqadi. Men bunga ishonaman". Bolaga yoshligidan yaxshi ta'lim-tarbiya berilsa, shubhasiz, uning kelajagi uchun puxta poydevor bo'ladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bilimga, o'qishga intilish moyilliklarini shakllantirib, ularni muntazam ravishda ta'lim jarayoniga tayyorlash, bolalarning tafakkurini rivojlantirish, fikrlarini mustaqil va erkin ifodalay olishlari uchun shart-sharoitlar yaratish bugungi kunning asosiy vazifalaridandir.

Jamiyatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi siyosiy va iqtisodiy sohalar bilan bir qatorda ta'lim tizimini o'zgartirish, uni bugungi kun talablari asosida tashkil qilish maqsadida bir qator mazmunli ishlar izchil amalga oshirib kelinmoqda. Ta'lim sohasida keng joriy qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunning 8-moddasida: "Maktabgacha ta'lim yosh avlodni tarbiyalashga, ularni intellektual, ma'naviy-axloqiy, yetik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek, bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan ta'lim turidir" - deyilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PQ-4312-sonli qarorida ham maktabgacha ta'lim muassasasida 6-7 yoshli bolalarni maktabga tayyorgarlik monitoringini joriy etish va tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish zarurligi ko'zda tutilgan.

Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash, u yerda beriladigan ta'lim-tarbiyani to'liq o'zlashtira olishlariga erishish MTT tarbiyachilari asosiy faoliyatlarining bir qismidir.

Maktab ta'limiga tayyorgarlik - bu maktabgacha ta'lim muassasasi va oilada bolalarga berilgan ta'lim-tarbiyaning muhim natijasidir. U maktab bolaga qo'yadigan talablar majmui orqali aniqlanadi. Bu talablarning o'ziga xos tomoni o'quvchining yangi sotsial-psixologik o'rni, u bajarishi lozim bo'lgan yangi vazifa va burchlarni o'zida mujassam qiladi. Yetakchi mutaxassislarining fikriga ko'ra, "maktabga tayyorgarlik" tushunchasi bolani maktabga tayyorlashning quyidagi yo'nalishlarini o'z ichiga oladi:

- jismoniy;
- shaxsiy (ruhiy);
- aqliy;
- maxsus tayyorgarlik.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda bilim olish ehtiyojini, o'qishga intilish moyilliklarini shakllantirib, ularni muntazam ravishda ta'lim jarayoniga tayyorlash, bolalarning tafakkurini rivojlantirish, o'zining fikrini mustaqil va erkin ifodalash malakalarini shakllantirish, bolalarning jismoniy va ruhiy sog'lig'ini ta'minlash ularni maktab ta'limiga tayyorlashning vazifalaridir.

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar, asosan, maktab ta'limiga maktabgacha ta'lim tashkilotlarida va oilada tayyorlanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni rivojlantirish va maktab ta'limiga tayyorlash 3 bosqichda amalga oshiriladi.

1. Bolalarning nutqini rivojlantirish.
2. Jismonan rivojlantirish.
3. Ma'nan rivojlantirish.

Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasiga qo'yiladigan davlat talablari sog'lom va yetuk, maktabga, o'qishga tayyorlangan tarzda shakllantirib borishdan iboratdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama tarbiyalash muammosi tarixiy xarakter kasb etib, bu borada Abu Nasr Forobiy, Abu Ali ibn Sino, A.Navoiy kabi sharq mutafakkirlari tomonidan yaratilgan ta'lim-tarbiyaga oid ilmiy adabiyotlar muhim ahamiyatga ega.

Yosh avlodga har tomonlama ta'lim-tarbiya berish maqsadida B.Adizov, P.Jo'rayev, O.Jamoldinova, M.Inomova, O.Musurmonova, M.Quronov, Z.Ismoilova, U.Mahkamovlar tomonidan ijtimoiy-pedagogik, antropologik va akmeologik masalalar ilmiy darajada o'rganib chiqilgan.

Psixolog olimlardan M.Davletshen, B.Karimova, Z.Nishonova, N.Safayev, E.G'oziyevlar tomonidan muammoning psixologik jihatlari o'rganilgan.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 6-7 yoshli bolalar uchun mo'ljallangan majburiy boshlang'ich bir yillik tayyorlash guruhlarida bola portfoliosini yaratish orqali bolani maktab ta'limiga tayyorlash va o'sib kelayotgan yosh avlod bilimli va yetuk malakaga egaligini ta'minlaydi. Respublikamizda bu vazifalarni hal qilish borasida bir qator ilmiy-tadqiqot, o'quv-pedagogik, uslubiy va dasturiy ishlar amalga oshirilgan.

Respublikada maktabgacha ta'lim tizimi bo'yicha qabul qilingan "Ilk qadam" tayanch dasturi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashdek zarur ishni ta'minlaydi. Ya'ni, bu o'rinda maktabgacha ta'lim muassasasi va maktab ishidagi izchillik katta ahamiyat kasb etadi. Bu izchillik ta'lim tizimining barcha bo'g'inlari orqali ta'minlanib, izchillikni amalga oshirishning mavjud imkoniyatlari, ta'lim tizimi va uning tarkibiy va g'oyaviy tuzilishi prinsiplari asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasida bolalarni samarali maktab ta'limiga tayyorlash haqidagi qator qaror va farmoishlar ijro etilmoqda. P.Yusupova, R.M.Qodirova, D.Abdurahimova, X.B.Tulenova, D.R.Boboyeva, V.I.Loginova, P.R.Samorukova, M.A.Solihova, K.S.Shodiyeva, Sh.A.Sodiqovalar tomonidan maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish va maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash muammolari o'rganilgan.

Bolalarni maktabga tayyorlash, birinchidan, bolalar bog'chasida tarbiyaviy ishni maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni umumiy, har tomonlama rivojlantirishning yuqori darajasini ta'minlaydigan, ikkinchidan, bolalarni maktabning boshlang'ich sinflarida o'zlashtirishlari lozim bo'lgan o'quv fanlarini egallashga maxsus tayyorlashni ta'minlaydigan qilib tashkil etilishini nazarda tutadi. Shunga ko'ra zamonaviy psixologik-pedagogik adabiyotda (A.V.Zaparojets, A.A.Venger, G.M.Lyamina, G.G.Petrogenko, J.V.Taruntayeva va boshqalar) tayyorgarlik tushunchasi bola shaxsini rivojlantirish sifatida aniqlanadi va ikkita o'zaro bog'langan jihatlarda: "Maktabga o'qishga umumiy psixologik tayyorgarlik" va "Maxsus tayyorgarlik" tarzida ko'rib chiqiladi.

Marsimkevich "Bolalarni maktab o'qishi uchun tayyorlash" mavzusidagi savodxonlikka tayyorlash bo'yicha uslubiy qo'llanmasida 1-6 yillik savodxonlik shaklini taqdim etgan. Qo'llanmada bolalarning ajoyib shakldagi harflar va tovushlar, ularning xususiyatlari, o'xshashliklari va farqlari bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'lishlari va materiallarni bolalar bog'chalari guruhlari, maktabgacha tarbiyachilar bilan ishlashda maktabga tayyorgarlik ko'rish paytida foydalanilishi mumkinligi to'g'risida fikrlar keltirilgan.

Maktabga psixologik tayyorgarlik muammosi yangi emas va bu ilmiy adabiyotlarda o'z aksini topgan. Zamonaviy hayotning tarbiya va ta'limni tashkil etishning o'ta yuqori talablari bizni o'qitish uslublarini hayot talablariga moslashtirishga qaratilgan yangi, yanada samarali psixologik va pedagogik yondashuvlarni izlashga majbur qiladi. Shu ma'noda maktabgacha yoshdagi bolalarning maktabda o'qishga tayyorligi muammosi alohida ahamiyatga ega. Uzoq vaqt davomida bolaning o'qishga tayyorligi mezonlari uning aqliy rivojlanish darajasi ekanligiga ishonishgan. L.S. Vigotskiy birinchilardan bo'lib maktabga o'qishga tayyorgarlik g'oyalarning miqdoriy zahirasida emas, balki bilim jarayonlarining rivojlanish darajasida bo'ladi degan fikrni shakllantirdi.

O'qish qobiliyatini shakllantiradigan fazilatlar majmuasi sifatida maktabga o'qishga tayyorlik konsepsiyasini A.V.Zaporojets, A.N. Leontev, V.S. Muxina, A.A. Lyublinskayalar ishlab chiqqan.

Maktabgacha ta'lim pedagogikasida bolalarning hissiy idroki va sezgilarini rivojlantirishga nisbatan turlicha yondashuvlar mavjud. Bunday yondashuv F.Frebel, M.Montessori, O.Dekroli, Ye.I.Tixeyeva va boshqalar tomonidan ishlab chiqilgan. O'zbek pedagoglaridan M.Rasulova, A.Oxunova, L.Nazirovalar mazkur muammolar bilan shug'ullanganlar.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrda "Boshlang'ich ta'limga bolalarni majburiy bir yillik tayyorlashga bosqichma-bosqich o'tish bo'yicha chora-tadbirlar haqida"gi 999-sonli qarori imzolandi va unga ko'ra maktabgacha ta'lim tashkilotlarida va o'rta maktablarda ta'lim xizmatlarini kengaytirish maqsadida mulkchilik shaklidan qat'i nazar, raqobatbardoshlikni oshirish, 6 yoshdan 7 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun majburiy bir yillik bepul o'qishga o'tish, aholida ushbu maqsadlarni ommalashtirish uchun ta'lim tashkilotlari faoliyatini tartibga soluvchi hujjatlarda ta'lim tashkilotlarining bir qator ta'lim xizmatlarini tanlash bo'yicha huquqlari belgilab berildi.

Quyidagi qaror va farmoyishlarda ham 6-7 yoshli bolalarni boshlang'ich ta'limga bir yillik majburiy bepul tayyorlash haqida bir qator samarali ishlar olib borilishi haqida fikrlar bildirilgan. "Bolalarni boshlang'ich ta'limga bir yillik majburiy bepul tayyorlash uchun pilot guruhlarni tashkil etish to'g'risidagi nizom" (2018-yil); Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi (2021-yil).

Ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatadiki, 6-7 yoshli bola organizmning tayanch-harakat va yurak-qon-tomir tizimlarining intensiv rivojlanishi hamda takomillashishi, mayda mushaklarning rivojlanishi, markaziy asab tizimidagi ayrim bo'linmalarining rivojlanishi va differensirovkalanishi ro'y beradi. Bolaning vazni oyiga taxminan 200 gr atrofida, bo'yi o'sishi esa 0,5 sm ga ortib boradi, tana proporsiyalari o'zgarib boshlaydi. 7 yoshli bolalarning bo'yi o'rtacha 113-122 smga, o'rtacha vazni esa 21-25 kgga teng bo'ladi. Miya sohalari deyarli katta yoshli kishilarnikidek shakllangan. Harakat sohalari yaxshi rivojlanadi. Ushbu yoshda bolada bir qator psixologik o'zgarishlar ro'y beradi. Bu yosh bosqichining o'ziga xos tomoni bilishga doir va fikriy psixik jarayonlarning faol rivojlanishi hisoblanadi. Bola kuzatishga qarab izlash kabi ixtiyoriy harakatlarni bajaradi. Mana shu yoshda sensor etalonlar – shakl, rang, o'lcham to'la o'zlashtiriladi. Maydon-makonni anglashning rivojlanishi davom etadi. Bola pastga, tepaga, boshqa tomonga kabi tushunchalar bilan amallarni bajara boshlaydi. Shuningdek, endilikda o'ng va chap tomonni tasavvur qilish aniq shakllangan bo'lishi kuzatiladi. Biroq bu

yoshdagi bolalarda bir vaqtning o'zida turli xildagi belgilarning hisobga olinishi lozim bo'ladigan paytlarda xatolikka yo'l qo'yishlari mumkin.

Diqqat. Maktabgacha yosh oxiriga kelib ixtiyoriy diqqat rivojlana boshlaydi. Bola diqqatini ongli ravishda ma'lum bir predmetlarga va ob'ektlarga yo'naltirib va jamlab tura oladi. Diqqatning barqarorligi ortishi – 20-25 daqiqa, diqqat hajmi 7-8 ta predmetni qamrab oladi. Bola ikkiyoqlama tasvirlarni ko'ra olishi mumkin.

Xotira. Maktabgacha yosh oxiriga kelib bolada psixik faollikning ixtiyoriy shakllari paydo bo'ladi. U endilikda predmetlarni qarab chiqa oladi, maqsadga qaratilgan kuzatishni amalga oshira olishi mumkin, ixtiyoriy diqqat paydo bo'ladi va buning natijasida ixtiyoriy xotira elementlari yuzaga kela boshlaydi.

Fikrlash. Ilgarigidek, yetakchi bo'lib ko'rgazmali-qiyofaviy fikrlash hisoblanadi, lekin maktabgacha yosh oxiriga kelib so'zli-mantiqiy fikrlash shakllana boshlaydi. U so'zlarni ishlata bilish, fikr-mulohazalar mantig'ini tushuna olish mahoratining rivojlanishini ko'zda tutadi. Bu yerda albatta katta yoshlilarning yordami zarur bo'lib hisoblanadi.

Tasavvur. Avvalo, bola ongida yaratuvchilik tasavvurlari bo'ladi, ya'ni, biron-bir ertaknamo qiyofalarni tasavvur qilishga imkon beradigan tarzda bo'ladi, keyinchalik esa butunlay yangi qiyofalarni yaratishga qodir bo'lgan ijodiy tasavvurga aylanadi.

Nutq. Bolaning so'z boyligi ortadi, kerakli sinonimlar, antonimlar va sifatlardan foydalana boshlaydilar. Agarda bola bilan birga ko'p o'qilsa va muloqot qilinsa, unda bu yoshga kelib ham monologik nutq (tushuntirishli va talqin qiluvchi, bayoniy nutq) hamda muloqotda ishtirok eta olish mahorati yaxshi darajada shakllangan bo'ladi. Yozma nutq shakllana boshlaydi. So'z boyligi taxminan 3000 ta so'zgacha boyib boradi.

Shaxs rivojlanishi. Butun maktabgacha yosh davomidagi faoliyatning yetakchi turi bo'lib hisoblangan o'yin mana shuning natijasida endi bolaning ehtiyojlarini to'la qondira olmay qoladi. Bolada endilikda o'z bolalarcha hayoti doirasidan tashqariga chiqishga intilish, ijtimoiy-ahamiyatli faoliyatda o'z o'rnini egallash istagi yuzaga keladi.

O'z "Men"ini anglash. Maktabgacha yoshdagi bolaning ongidagi asosiy o'zgarish bo'lib "harakatlar ichki rejasi"ning paydo bo'lishi hisoblanib, u bolaga nafaqat ko'rgazmali tarzda, balki ongli ravishda ham turli xildagi tasavvurlarni hosil qilishga yordam beradi. 6-7 yoshli bolaning psixik va shaxsiy sohalarida rivojlanishining eng muhim yangi hosilasi sifatida motivlarning bo'ysundirilishi hisoblanadi. "Men qilishim kerak", "Men qila olaman" motivlarining anglanishi "Men xohlayman" motivi ustidan ustunlik qila boshlaydi.

6-7 yoshli bolaning muloqoti. Bu yoshdagi muloqot vaziyatli-shaxsiy, ya'ni, berilgan konkret vaqtdagi vaziyatni emas, balki "nima bo'ldi" yoki "nima bo'ladi" tarzidagi vaziyatni aks ettiruvchi sifatida bo'ladi. Muloqotning asosiy mazmuni kishilar dunyosi, xulq-ator qoidalari, tabiiy hodisalardan iborat bo'ladi. Kattalar dunyo tabiatini ochuvchi ijtimoiy me'yorlar, ijtimoiy kontaktlar va odamlar orasidagi qoidalarning tashuvchisi bo'lib sanaladi. Muloqot jarayonidagi yetakchi ehtiyoj – o'zaro tushunish, his-tuyg'ularni his qilish ehtiyojidir. Bola kattalar bilan o'zining ham ijobiy, ham salbiy yorqin kechinmalari bilan o'rtoqlashadi.

6-7 yoshli bola, avvalo, maktab ta'limiga jismoniy jihatdan sog'lom va tayyor bo'lishi lozim. 6-7 yoshli bolalar asab tizimiga alohida e'tibor berish va umurtqa pog'onasining to'g'ri shakllanishi nihoyatda muhim. Bolada o'z "Men"ini anglash bilan bog'liq bo'lgan hayotiy muhim masalalarni hal qilish uchun zarur bo'ladigan faoliyat usullarini tizimlashtirib borish orqali maktabda muvaffaqiyatli ta'lim olishni ko'zda tutadi. Boshlang'ich asosiy kompetensiyalar faoliyat va xulq-atvor sub'ekti sifatida bolaning yaxlit rivojlanishini talab qiladi. Bolalarni maktabga tayyorlash guruhlarida bolalarning barcha faoliyati, mashg'ulotlarni ham o'z ichiga olgan holda o'yinli tarzda o'tkazilishi maqsadga muvofiq.

6-7 yoshli bolaning maktabga tayyorgarligi ko'p jihatdan psixologik rivojlanish darajalari bilan belgilanadi.

Ko'plab bolalar 6 yoki 7 yoshga kirganda og'zaki so'zlardagi alohida fonemalarni aniqlay olishadi. Ushbu so'nggi qobiliyat o'qishni o'rganish bilan birga paydo bo'lganga o'xshaydi. Tadqiqotchilar Entoni va Frensislar xatlarni tanib olish va fonologik xabardorlikni bolalarning erta o'qish qobiliyatining muhim omillaridan biri sifatida doimiy ravishda aniqladilar. Bolalar ushbu muhim ko'nikmalarni nutqdagi so'zlarni aniqlash bo'yicha takroriy tajribalardan so'ng egallaydilar.

Bolalar oilada tarbiyalanadi va unda yuz beradigan voqealar ularga juda katta ta'sir ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari maktabgacha yoshdagi bolaning ilk tabiiyachisi sifatida bola shakillanishida va rivojlanishida mas'uliyat bilan yondashmoqlari lozim. 6-7 yoshli bolani maktabga sifatli tayyorlash hamkorlik asosida shakllangan munosabatlarga tayanadi.

Mutaxassislar tomonidan hozirda 6-7 yoshli maktabgacha yoshdagi bolalarni boshlang'ich ta'limga majburiy bir yillik bepul tayyorlash bo'yicha guruh pedagoglarining lavozim yo'riqnomasi ishlab chiqilgan. Unga ko'ra, boshlang'ich ta'limni majburiy bir yillik tayyorlash uchun guruhdagi pedagog lavozimiga asosiy xodimlar orasidan maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining buyrug'i bilan tayinlanadi.

Guruh pedagogi quyidagilarni bilishi zarur: O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, "Bola huquqlari to'g'risidagi xalqaro konvensiya" va sohaga oid normativ hujjatlarni bilishi lozim. 6-7 yoshli bolalarni boshlang'ich ta'limga majburiy bir yillik tayyorlash bo'yicha guruh tarbiyachisi guruhda o'z tajribalaridan kelib chiqqan holda pedagogik faoliyat bilan shug'ullanish huquqiga ega. Tarbiyachi tegishli ixtisoslashtirilgan ma'lumotga, kasbiy tayyorgarlikka va yuqori axloqiy fazilatlariga ega bo'lgan shaxslar bo'lishi lozim.

Bolalar nutqini rivojlantirishda lug'at ustida ishlash yaxshi samara beradi, ya'ni bola nutqidagi passiv so'zni faollashtirish eng sinalgan usullardandir. Bu haqda TDPU professori F. Qodirova shunday deydi: "Olti- yetti yoshda bolaning faol lug'ati 3,5 mingacha oshadi. Bola yetti yoshida ona tilidagi barcha tovushlarni to'g'ri talaffuz eta boshlaydi, yetarli so'z boyligiga ega bo'ladi. Mazkur ishlar ma'lum izchillikda olib borilsa, bolalar yangi bilim va tasavvurlarga ega bo'lib, hodisalar, buyumlarning nomlarini, sifat va xususiyatlarini aniqlashga o'rganib boradilar. Jumladan, buyumlarning nimadan yasalganini bildiruvchi so'zlar - temir, yog'och, loy, plastmassa, gazlama kabilarni o'zlashtirib boradilar. So'ng biz ularni o'zga tilga o'rgatib, so'z boyligini oshirib boramiz".

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining eng asosiy vazifalaridan biri bu "maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarida ona tilida nutq o'stirish ishlarini yo'lga qo'yish"dir.

L.R. Mirjalolova shunday deydi: "Bola hayotining yettinchi yilida "undagi harakatlar ko'lami kengayadi va aniqlashadi, uning jismida harakatlarning o'zaro moslashuvi boshlanadi. 6-7 yoshli bolalar o'zini idora qilish va o'z harakatlarini nazorat qilish imkoniyatiga ega bo'la boshlaydi. Bu yoshdagi o'g'il bolalarda mustaqil faoliyat ko'rsatish, tashabbuskorlik rivojlanadi hamda kattalar fikrini tinglash ishtiyoqi shakllanadi".

Demak, bolalarni maktabga tayyorlashda soha olimlari, tadqiqotchi-pedagoglarning ilmiy tadqiqot ishlari tarbiyachilarga yaqindan yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1.Shavkat Mirziyoyev: "Boy va farovon yashamoqchi bo'lsak, haqiqiy bozor iqtisodiyotiga o'tishimiz shart. Yagona yo'limiz shu" (xabar.uz). (Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 26 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi).

2.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, "Xalq so'zi" gazetasi, 2020., 24 sentabr, 202 (7704)-son.

3.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning "Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risi"da gi PQ-4312-sonli qarori (Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 01.10.2018-y.

4.Asqarova D.Q. Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash metodikasi. O'quv qo'llanma. "Navro'z" nashriyoti, T.: 2020. 338 b.

5.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 8-dekabrda "Boshlang'ich ta'limga bolalarni majburiy bir yillik tayyorlashga bosqichma-bosqich o'tish bo'yicha chora-tadbirlar haqida"gi 999-sonli qarori.

6."Ilm yo'li" variativ dasturi. Toshkent, 2019-yi 20-sentabr.

7."Bolalarni maktabga tayyorlashning pedagogik-psixologik, tashkiliy-metodik jihatlari". Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. Toshkent, 2015.

8.Ona tili fani bo'yicha O'zbekiston Respublikasi uzluksiz ta'lim milliy o'quv dasturlari. Toshkent, 2021.